

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Lucie Dolanské Bányaiové a soudců Michala Bartoně a Zdeňka Kühna (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatele **N. D. Ch.**, zastoupeného JUDr. Tomášem Sokolem, advokátem, sídlem Na Strži 2102/61a, Praha 4 – Krč, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2025 č. j. 3 Tdo 1045/2025-347, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. dubna 2025 č. j. 44 To 96/2025-268 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 29. ledna 2025 sp. zn. 1 T 3/2025, za účasti **Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 1**, jako účastníků řízení, a **Nejvyššího státního zastupitelství, Městského státního zastupitelství v Praze a Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

I. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2025 č. j. 3 Tdo 1045/2025-347, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. dubna 2025 č. j. 44 To 96/2025-268 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 29. ledna 2025 sp. zn. 1 T 3/2025 porušil ústavní princip subsidiarity trestní represe podle čl. 4 odst. 4 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2025 č. j. 3 Tdo 1045/2025-347, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. dubna 2025 č. j. 44 To 96/2025-268 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 29. ledna 2025 sp. zn. 1 T 3/2025 se ruší.

Odůvodnění:

I.

Podstata věci

1. Ne každé protiprávní jednání formálně naplňující znaky trestného činu vyžaduje trestněprávní reakci. Trestní soudy musí pamatovat na ústavní princip subsidiarity trestní represe. Trestní soudy musí pečlivě posoudit společenskou škodlivost činu, rozhodují-li v hraničních případech, v nichž přichází do úvahy odpovědnost podle jiného zákona.

II.

Popis věci a její procesní vývoj

2. Stěžovatel se v srpnu 2024 v pražském obchodě s konopnými produkty dostal do sporu s poškozenou, která po vstupu do prodejny začala mobilním telefonem natáčet vnitřní prostory prodejny, resp. tam nabízené zboží (neboť dle svých slov chtěla pořídit „vtipné video“). Stěžovatel, který stál za pultem, se proti tomu ihned ohradil. Požádal ji, aby přestala a prodejnu opustila. Poškozená však výzvy nedbala. Nepřestala s natáčením ani poté, co na ni stěžovatel hodil malou poloprázdnou láhev vody. Stěžovatel poté vytáhl zpoza pultu baseballovou pátku. Nejprve strčil do poškozené baseballovou pátkou, následně se pátkou

rozmáchl (s výzvou k opuštění prodejny). Jakmile poškozená opustila prostory prodejny, stěžovatel se otočil zpět k pultu, poškozená ovšem opět vstoupila do prodejny a sdělila stěžovateli, že zde končí. Stěžovatel reagoval tak, že se rozmáchl a pálka narazila do dveří, u nichž stála poškozená.

3. V této trestní věci Ústavní soud již vystoupil na ochranu základních práv stěžovatele, byť ve spojitosti s vazebním rozhodnutím (nález ze dne 18. 7. 2025 sp. zn. III. ÚS 3356/24). Nyní se Ústavní soud zabývá konečným rozhodnutím, tj. trestním odsouzením.

4. Trestní soudy stěžovatelovo jednání vyhodnotily jako trestný čin (zločin) vydírání, který spáchal se zbraní [§ 175 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku]. Uložily mu trest odnětí svobody v trvání dvou let a jeho výkon odložily na zkušební dobu v trvání tří let. Rovněž mu uložily trest vyhoštění na dobu tří let.

5. Trestní soudy se neztotožnily s obhajobou, že stěžovatel chránil svá osobnostní práva, neboť poškozená bez jeho dovolení zachycovala jeho podobu (obličej). Trestní soudy upozornily, že poškozená natáčela především zboží v prodejně, nikoli stěžovatele. Trestní soudy uznaly, že její chování nebylo společensky vhodné, nedbala přes výzvy zákazu natáčet prodejnu. To však neomlouvá stěžovatelovu přehnanou reakci. Nešlo o nutnou obranu, neboť poškozená zachytila stěžovatelův obličej až v okamžiku, kdy se proti ní oháněl baseballovou pálkou. Stěžovatel neodvracel žádný hrozící či trvající útok a poškozená neohrožovala anebo neporušovala žádný zájem chráněný trestním zákoníkem. I kdyby poškozená přece jen zasáhla do stěžovatelových osobnostních práv, jeho reakce byla zcela zjevně nepřiměřená. Stěžovatelovo jednání bylo natolik společensky škodlivé, že nezbylo než na něj reagovat prostředky trestního práva. Nynější věc nelze řešit jako přestupek. Stěžovatel již v minulosti jinému zákazníkovi hrozil stejným způsobem. Musel vědět, že odstrašení zákazníků, kteří si fotí či natáčí prodejnu, baseballovou pálkou může být problematické. Stěžovatele navíc tíží to, že na českém území pobývá bez pobytového oprávnění, o žádné si nezažádal a žádné jiné ani nemá (pobytové oprávnění v Maďarsku bylo již neplatné). Stěžovatel zjevně nerespektuje společenská a právní pravidla. Proto je jeho trestní postih nezbytný. Princip subsidiarity trestní represe se tu neuplatní, neboť způsob řešení, který stěžovatel zvolil, byl natolik škodlivý, že již vyžadoval uplatnění trestní odpovědnosti, jakkoli chování poškozené bylo drzé, arogantní a provokativní.

III.

Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel v ústavní stížnosti nejprve kritizuje skutková zjištění. Namítá, že zjištěný skutkový stav je v příkrém rozporu s provedenými důkazy (*první argument*). Kritizuje, že trestní soudy špatně vyhodnotily kamerový záznam a vyvodily z něj chybná skutková zjištění. Poté opakuje, že jednal v nutné obraně (*druhý argument*). Trestní zákoník chrání též osobnost, důstojnost a soukromí jednotlivce. Protože poškozená natáčela stěžovatele a prodejnu a komentovala tam nabízené zboží, útočila na nespočet zájmů chráněných trestním právem. Přestože útok (natáčení videa) nebyl trestným činem, lze se proti němu bránit. Nutná obrana je přípustná i proti jednání, které nenaplnuje znaky trestného činu. Stěžovatel chránil nejen vlastní zájmy, nýbrž také zájmy třetích osob. I přes zákaz poškozená zachytila stěžovatelův obličej a hlas. Ba co víc, nemístně ho provokovala, jeho výzvy ignorovala a celkově niče nedbala. Stěžovatel reagoval přiměřeně. Pokud osoba jedná v nutné obraně, může odrazit hrozící či trvající útok důrazněji, třeba fyzicky se zbraní, i když útočník žádnou nemá.

7. Závěrem stěžovatel poukazuje na zásadu subsidiarity trestní represe (*třetí argument*). Ne každé jednání, třebaš protiprávní povahy, je jednáním, na které je třeba reagovat prostředky trestního práva. Stěžovatel chtěl přimět poškozenou, aby zanechala závadného jednání. Opakovaně ji vyzval, aby přestala, ovšem marně. Trestní soudy nezohlednily okolnosti případu: byla to poškozená, kdo stěžovatele vyprovokoval, stěžovatel se musel důrazněji ohradit proti jejímu společensky závadnému chování. Trestní soudy přihlédly k okolnostem, které jsou mimoběžné (např. stěžovatel se podobného jednání dopustil již v minulosti či že nemá pobytové oprávnění). I kdyby stěžovatel byl za typově obdobné jednání uznán vinným za přešupek, tak opakování téhož závadného jednání neodůvodňuje trestněprávní reakci.

IV.

Shrnutí řízení před Ústavním soudem

8. Ústavní soud si vyžádal jak soudní spis, tak vyjádření trestních soudů (účastníků řízení) a dalších orgánů činných v trestním řízení (vedlejší účastníci řízení).

9. **Obvodní soud** uvedl, že poškozená nenatáčela stěžovatelův obličej, ten zabrala až v okamžiku, kdy stěžovatel proti ní vzal baseballovou pátku. Pokud v tu chvíli zachytila jeho podobiznu, šlo o přirozenou reakci. K nutné obraně obvodní soud upozorňuje, že poškozená stěžovatele nenatáčela. Neobstojí argument, že stěžovatel chtěl chránit své osobnostní právo. Zmínka o ochraně zájmů provozovatelů obchodu a tam nacházejících se osob se objevuje poprvé až v ústavní stížnosti. Obvodní soud uznává, že poškozená se místy chovala nevhodně a provokativně. Není však pravda, že úmyslně vyprovokovala stěžovatele, aby zvýšila sledovanost svého videa. Stěžovatel nemusel situaci řešit hned baseballovou pátkou, mohl například zavolat městskou policii. Ostatně stěžovatel musel z minulosti vědět, že jím zvolený způsob není v souladu s právem. Stěžovatel neuspěje ani s argumentem subsidiarity trestní represe. Vyrazit proti někomu s baseballovou pátkou a máchat s ní s cílem jej přimět, aby něco činil nebo naopak opomenul, nijak nevybočuje z typově obdobných případů vydírání. Stěžovatelova reakce na natáčení byla společensky tak škodlivá, že již vyžadovala trestněprávní reakci. V minulosti se mu dostalo varování, že takto reagovat nemůže, to se však míjelo účinkem. Bylo proto nutné jej potrestat aspoň alternativním trestem.

10. **Městský soud** odkázal na své rozhodnutí.

11. **Nejvyšší soud** uvedl, že kamerový záznam nebyl klíčovým důkazem, výrok o vině se neopíral jen o něj. Ostatně sám stěžovatel uvádí, že skutek se stal tak, jak popisuje skutková věta. Stěžovatel vznáší polemiku se skutkovými zjištěními a hodnocením důkazů. Stěžovatel nejednal v nutné obraně. Lze uznat, že to byla poškozená, jejíž chování vyvolalo konflikt se stěžovatelem. Vskutku se chovala drze a provokativně. To však neomlouvá způsob, jakým stěžovatel reagoval. Jeho reakce byla natolik společensky škodlivá, že ji trestní soudy musely řešit cestou trestního práva. Nejde o případ, který by se vymykal jiným běžně se vyskytujícím případům. Nejvyšší soud zdůrazňuje, že právě stupňující se agrese a užití zbraně (baseballové pátky) byly oněmi okolnostmi, které vylučovaly princip subsidiarity trestní represe.

12. Podle **Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1** stěžovatel jen opakuje již jednou namítané.

13. **Městské státní zastupitelství v Praze** odmítlo, že závěr o vině je v příkrém rozporu s výsledky dokazování. Trestní soudy provedly dokazování v nezbytném rozsahu a bezpečně zjistily skutkový stav věci. Nešlo o nutnou obranu: jednak poškozená trestně relevantně neútočila, jednak natáčení vnitřního prostoru obchodu včetně osob tam přítomných neútočí na žádný zákonem chráněný zájem. Nález III. ÚS 3356/24 se týkal vazby, nikoli merita věci. I kdyby poškozená skutečně útočila na zákonem chráněné zájmy, stěžovatel reagoval zcela zjevně nepřiměřeně. Ani společensky nevhodné nebo provokativní jednání poškozené nemůže ospravedlnit použití násilí či hrozby násilím se zbraní. Způsob, jakým stěžovatel chtěl poškozenou přinutit, aby ustala s natáčením, vylučuje užití principu subsidiarity trestní represe. Odpovědnost přestupková či soukromoprávní v této věci nepostačí.

14. **Nejvyšší státní zastupitelství** se rovněž vyjádřilo ke všem třem hlavním argumentům. Stěžovatel má jistě plné právo kritizovat výsledky dokazování. Zda je jeho kritika důvodná, je druhá věc. Nyní trestní soudy provedly dokazování bezvadně; skutková zjištění mají oporu v provedených důkazech a věrně z nich vychází. Nešlo o nutnou obranu. Stěžovatelova argumentace je v obecné rovině správná, opomíjí však, že byt' jednání poškozené bylo obtěžující, nevhodné a neslušné, nebylo nebezpečné. Je-li jednání společensky nezávažné, nutná obrana je vyloučena. Nejvyšší státní zastupitelství připustilo, že posuzovaná věc je méně závažná oproti jiným typově srovnatelným případům. Závažnost snižují dvě okolnosti: přítomnost dílčích, ovšem nenaplněných znaků nutné obrany a další zvláštní okolnosti případu (např. neomalené chování poškozené). Nynější případ skutečně není běžným případem a je hraniční. Přesto jsou úvahy Nejvyššího soudu opodstatněné.

15. Ve věci není nutné nařizovat ústní jednání, neboť od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu).

V.

Posouzení ústavní stížnosti

16. Ústavní soud předesílá, že trestní soudy formálně správně vyhodnotily stěžovatelovo jednání jako trestný čin vydírání (§ 175 trestního zákoníku). Stěžovatel nutil poškozenou, aby přestala s natáčením prodejny, a tuto výzvu učinil se zbraní (baseballovou pálkou), kterou před ní párkrát máchl. Stěžovatel tak pohrůzkou násilí nutil jiného, aby něco opominul, to vše se zbraní. Nic na tom nemění ani stěžovatelova obsáhlá argumentace nutnou obranou. Stěžovatel jednal protiprávně (k protiprávnosti jako pojmovému znaku trestného činu srov. nález ze dne 2. 1. 2017 sp. zn. I. ÚS 2078/16, bod 20).

17. I kdyby stěžovatel skutečně odvracel útok proti zájmům chráněným trestním právem, šlo o obranu, která přesahuje hranice nezbytného. Jak trestní soudy zjistily, stěžovatel použil baseballovou pátku nejen jednou, ale několikrát. Aby nutná obrana byla nutnou obranou, osoba nesmí odvracet hrozící či trvající útok zcela zjevně nepřiměřeně. Jakkoli stěžovatel nemusel volit mírnější prostředky, stále se vyžaduje, aby obrana se zcela nevymkla okolnostem případu. Závěr trestních soudů, že o nutnou obranu nešlo, tak není neústavní (k nutné obraně podrobně nález ze dne 26. 4. 2016 sp. zn. I. ÚS 3235/15, body 38 až 42).

18. Přestože tedy stěžovatelovo jednání formálně naplnilo všechny znaky trestného činu vydírání (včetně protiprávnosti), nutně to neznamená, že bylo rovněž společensky škodlivé v míře zakládající trestní odpovědnost. Zda tomu tak bylo, řeší Ústavní soud níže.

19. Současný trestní zákoník vychází z *formálního* pojetí trestného činu. Pokud jednotlivec jedná tak, že naplní všechny formální znaky trestného činu (protiprávnost, obecné a typové znaky trestného činu), spáchá trestný čin. Takové pojetí nicméně skýtá nebezpečí, že jednotlivci budou trestně odpovědní i za jednání v těch atypických situacích, u nichž je míra společenské škodlivosti nízká či dokonce nulová. To může vyvolat nežádoucí situaci: trestní právo se nadužívá a uplatňuje tam, kde si má vystačit s jinou, mírnější právní odpovědností, např. přestupkovou (tzv. *hypertrofie trestní represe*). To je také důvod, proč trestní zákoník mimo zákonné vymezení trestného činu výslovně zakotvuje materiální korektiv, známý též jako princip subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku).

20. K principu subsidiarity trestní represe existuje bohatá judikatura. V tomto principu se odráží obecnější ústavní princip proporcionality (čl. 4 odst. 4 Listiny). V trestním právu se však tento ústavní požadavek prosazuje ještě přísněji. Tam, kde si ochrana toho či onoho zájmu vystačí s prostředky netrestní povahy, je třeba přednostně použít je. Proto trestní právo nastupuje až v okamžiku, kdy jiné, šetrnější nástroje nestačí. Stojí tak v pozadí, ledaže věc nelze řešit jinak než prostředky trestního práva (srov. nálezy ze dne 5. 11. 2019 sp. zn. II. ÚS 474/19, bod 25 a násl. a tam cit. judikatura, či ze dne 23. 5. 2017 sp. zn. II. ÚS 3080/16, *squatting v usedlosti Cibulka*, bod 19).

21. Trestní právo je tedy nejzazším, krajním prostředkem ochrany zájmů celospolečenského významu (tzv. princip *ultima ratio*). Ne všechna jednání naplňující všechny znaky trestného činu, ale pouze ta, která jsou dostatečně *společensky škodlivá*, je třeba řešit trestním právem. Trestní právo se vyhrazuje jen těm *nejzávažnějším* případům protispoločenského jednání, u nichž jiné prostředky jsou neúčinné či nevhodné. Ne vše, co je nerozumné, nehospodárné, či nezákonné, nutně vyžaduje trestněprávní reakci (nálezy ze dne 9. 1. 2024 sp. zn. III. ÚS 1459/22, bod 33, a ze dne 24. 9. 2019 sp. zn. II. ÚS 698/19, bod 45). Formální protiprávnost má jistě svůj význam, nelze ji však přeceňovat. V opačném případě by hrozilo, že se trestní právo bude aplikovat mechanicky a necitlivě – každý prohřešek proti zákonu nehledě na zvláštnosti případu si vždy zasluhuje trest. Úkolem trestního práva ale není chránit všechny zájmy, nýbrž jen ty nejdůležitější (Šámal, P. Komentář k § 12: Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 188 a 194).

22. Tyto požadavky pramení z ústavního pořádku, jmenovitě z ústavního principu subsidiarity trestní represe. Jak Ústavní soud výše zdůraznil, jde o jednu z mnoha tváří ústavního principu proporcionality. I proto v minulosti odmítl, že každý protiprávní čin naplňující znaky trestného činu je bez dalšího trestným činem (nález II. ÚS 3080/16, bod 23, *squatting v usedlosti Cibulka*). Není podstatné, zda společenská škodlivost je součástí zákonného vymezení trestného činu či nikoli (Šámal, cit. dílo, s. 202).

23. Společenskou škodlivost musí trestní soudy zkoumat, protože to je jejich ústavní povinnost. Samozřejmě ne při každém rozhodování o vině, ale v těch případech, kdy zvláštní okolnosti ukazují na nepatrnou, nízkou společenskou škodlivost. V hraničních případech soudy musí zvážit, zda v úvahu přichází jiná odpovědnost podle jiného právního předpisu a proč právě trestní právo je nezbytné pro ochranu porušeného či ohroženého zájmu. Princip subsidiarity trestní represe (resp. princip *ultima ratio*) včetně požadavku na posouzení společenské škodlivosti je ústavním předpokladem pro použití trestního práva. Pokud lze účinně využít jiných dostupných prostředků, jednotlivci nemají být trestáni (opět nález II. ÚS 3080/16, *squatting v usedlosti Cibulka*, body 19 až 25).

24. Ústavní soud mnohokrát vysvětlil, kdy je třeba zdržet se použití trestního práva. Typově jde o věci, které vzešly z poměrů soukromého práva, tedy jednání, které mají silný

soukromoprávní základ. Protože se případné spory řeší cestou soukromého práva, je ústavně nepřijatelné, aby stát prostředky trestního práva prosazoval soukromá subjektivní práva a zájmy za jednotlivce (srov. náleze ze dne 28. 4. 2010 sp. zn. I. ÚS 541/10, jenž řešil uplatnění směny v obchodním sporu; náleze I. ÚS 3113/13, který řešil rodinné neshody ohledně užívání rodinného domu; náleze II. ÚS 474/19, který řešil negativní recenzi advokátní kanceláře, jež na webových stránkách zanechala nespokojená klientka; náleze II. ÚS 3080/16, *squatting v usedlosti Cibulka*, který se týkal užívání nemovité věci po výpovědi nájmu atd.). Na druhou stranu ani převažující soukromoprávní povaha bez dalšího nevyjímá protiprávní jednání ze zorného pole trestního práva. Vše závisí na konkrétních okolnostech případu (náleze ze dne 29. 3. 2023 sp. zn. IV. ÚS 3470/22, body 80 a 81). Avšak tam, kde odpovědnost podle jiného právního předpisu (např. přestupkového zákona) vystihne závadnost protiprávního jednání v celé jeho šíři, není pro trestní odpovědnost prostor (náleze ze dne 26. 7. 2012 sp. zn. III. ÚS 1148/09, bod 37).

25. Prapříčinou nynější trestní věci byla neshoda mezi dvěma jednotlivci, zda lze natáčet v prostorech obchodu. Šlo o konflikt jednotlivců, kteří měli rozdílný názor na pořizování videa uvnitř obchodu. Tento názorový střet nicméně přerostl do potyčky. Ústavní soud nemínil omlouvat ani schvalovat způsob, jakým stěžovatel projevil svůj nesouhlas s počínáním poškozené poté, co neuspěl s opakovanými výzvami. Ať už je situace sebevypjatější, násilí není řešení. Protože stěžovatel pohrozil násilím, navíc ještě se zbraní (baseballovou pálkou), nešlo jeho jednání ponechat bez odezvy. Avšak ne cestou trestního práva.

26. Ústavní soud opakuje, že stěžovatelovo jednání naplnilo všechny formální (typové) znaky trestného činu vydírání: máváním baseballové pátky chtěl poškozené pohrozit a dosáhnout toho, aby přestala natáčet video, tj. jiného pohružkou násilí nutil, aby něco opominul, a čin spáchal se zbraní.

27. Subsidiarita trestní represe se však jako ústavní princip prolíná každým okamžikem trestního rozhodování: nejen při výkladu jednotlivých znaků skutkové podstaty, ale také při celkové úvaze, zda jde o případ, který je natolik společensky škodlivý, že nestačí uplatnění jiné než trestní odpovědnosti (stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2023 sp. zn. Tpjn 301/2012, č. 26/2013 Sb. rozh. tr., k výkladu ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku o zásadě subsidiarity trestní represe, včetně výkladu pojmu společenská škodlivost činu a výkladu aplikace principu „ultima ratio“, část Ad I).

28. Trestní právo je krajním prostředkem ochrany právních statků. Tak musí trestní soudy subsidiaritu vnímat, vykládat a používat. Trestní soudy se sice vyjádřily ke společenské škodlivosti jednání, ale jen povrchně. Obvodní soud v podstatě řekl, že musel stěžovatele potrestat, protože se vůbec nepoučil (a podobného jednání vůči zákazníkovi se již jednou dopustil). Totožně argumentoval městský soud (bod 12 usnesení: „*Nicméně ze spisového materiálu je patrné, že v době nyní projednávaného útoku, měl za sebou již osobní zkušenost s tím, že užít pátku k odstrašení jiné osoby, která zamýšlí fotit v prodejně, není právě dobrý nápad. Z uvedené zkušenosti si měl vzít ponaučení a obdobného či dokonce závažnějšího jednání s kovovou pátkou v ruce se měl vyvarovat, zejména za situace, kdy má v úmyslu na území ČR či EU setrvat delší dobu*“). Nejvyšší soud zase zdůraznil, že stěžovatel přehnaně reagoval na situaci, která obecně nebyla nijak nebezpečná a která neporušovala či neohrožovala žádné zájmy (bod 50 usnesení).

29. Pro posouzení míry společenské škodlivosti činu a použitelnosti principu subsidiarity trestní represe je třeba brát v úvahu širší kontext, ve kterém se čin odehrál, a zvláštní okolnosti zeslabující škodlivost činu. Jen tak lze řádně vyhodnotit, zda čin byl či nebyl

společensky škodlivý (takto důrazně náleží II. ÚS 3080/16, *squatting v usedlosti Cibulka*, bod 28; shodně Šámal, cit. dílo, s. 207).

30. Incidentu předcházela vypjatá situace, k níž nemalou měrou přispěla sama poškozená. Když vstoupila do obchodu, již natáčela. Stěžovatel ji bez prodlení upozornil (slovy „no foto“), že v prostorech obchodu se nesmí natáčet. Poškozená však stěžovatele ignorovala a natáčela i poté, co po ní stěžovatel hodil plastovou láhev za doprovodu vulgárního upozornění („fuck up“), aby více zdůraznil, že si nepřeje pořizování videa (srov. bod 16 rozsudku obvodního soudu). Ani to poškozenou nepřimělo, aby přestala. Místo toho láhev vrátila stěžovateli a dále pokračovala v natáčení. Stěžovatel poté žádost zopakoval, tentokrát důrazněji a s baseballovou pálkou v ruce. Jak uznaly samy trestní soudy, poškozená nedbala opakovaných žádostí a chovala se společensky nevhodně, provokativně a arogantně (předposlední věta bodu 19 rozsudku obvodního soudu a bod 50 usnesení Nejvyššího soudu). A konečně, byť stěžovatel baseballovou pálkou vícekrát máchl, nezpůsobil poškozené újmu, která by vyžadovala lékařské ošetření. Sečteno a podtrženo, šlo o soukromý spor dvou osob, v němž sice bylo užito násilí, ovšem bez větších následků.

31. Právě popsané okolnosti trestní soudy nepromítly důsledně do svých úvah o společenské škodlivosti nynějšího činu. Byť může být sporné, jak mají trestní soudy posuzovat společenskou škodlivost, resp. k čemu mají přihlídnout a co vše mají zohlednit, jisté vodítko tu je. Trestní soudy si mohly „vypomoci“ § 39 odst. 2 trestního zákoníku. Právě v něm lze najít kritéria pro hodnocení společenské škodlivosti činu, zejména kritéria charakterizující povahu a závažnost trestného činu (Šámal, cit. dílo, s. 206 a násl.). V tomto směru Ústavní soud poukazuje na způsob a okolnosti, za jakých stěžovatel čin spáchal, a následek, případně účinek, který čin způsobil, míru jeho zavinění, pohnutku a záměr. Na rozdíl od případů, na které obvodní soud ve svém vyjádření odkazoval, tento případ se v jedné podstatné okolnosti liší. Stěžovatel slovně nehrozil poškozené, že jí způsobil újmu na zdraví či na životě, pokud neudělá to, co po ní žádal. Vše, co činil, směřovalo k jedinému – aby přestala s natáčením videa a aby odešla z prodejny. Jakkoli stěžovatel před ní několikrát mávnul baseballovou pálkou, nic se poškozené v konečném důsledku nestalo. Jak samy trestní soudy uznaly, stěžovatelovu přehnanou reakci zapříčinilo chování poškozené, která jeho opakované výzvy ignorovala. Neméně významná je míra (intenzita), s jakou stěžovatel naplnil jednotlivé znaky (základní i kvalifikované) skutkové podstaty trestného činu vydírání.

32. Shora popsané snižovalo společenskou škodlivost činu. Nynější případ byl tak z pohledu trestního práva hraniční. Tento závěr ostatně připustilo Nejvyšší státní zastupitelství jak ve vyjádření k dovolání (bod 14 usnesení Nejvyššího soudu), tak ve vyjádření k ústavní stížnosti (bod 14 shora). V takovém případě ale musely trestní soudy pečlivě vysvětlit, proč jiná odpovědnost není s to dosáhnout kýženého cíle, tj. aby se stěžovatel vyvaroval řešení konfliktů se zákazníky násilím a aby se nedopouštěl dalšího protiprávního jednání. Místo toho trestní soudy argumentovaly, že stěžovatel jednu šanci promarnil (přestupková recidiva však sama o sobě, nestanoví-li zákon jinak, trestnost nezakládá) anebo že přehnaná reakce (slovy Nejvyššího soudu gradující kombinovaná agrese se zbraní) na neškodnou situaci je obecně nepřipustná.

33. Trestní soudy tedy nectily zásadu, že trestní právo je posledním prostředkem ochrany zákonem chráněných zájmů (*ultima ratio*). Tím však neústavně pochybily.

VI. Závěr

34. Trestní právo je nejzazším prostředkem ochrany právních statků. Nastupuje tam, kde nelze reagovat jinak než právě jeho prostředky. K odsouzení nestačí, že jednání formálně naplnilo všechny znaky trestného činu. V hraničních věcech trestní soudy musí pečlivě zvážit společenskou škodlivost a pečlivě zohlednit všechny okolnosti dané věci.

35. Trestní soudy nyní aplikovaly trestní právo tam, kde neměly. Okolnosti, za kterých se celá věc odehrála, jasně naznačovaly, že šlo o politováníhodnou rozepři mezi dvěma osobami v otázce pořizování videa uvnitř obchodu. Jakkoli stěžovatel reagoval na natáčení prodejny přehnaně, nešlo o natolik společensky škodlivý případ, který bezpodmínečně zasluhuje trestněprávní reakci. Trestní soudy upřednostnily odsouzení stěžovatele, aniž by se zabývaly společenskou škodlivostí činu důkladněji a ústavně souladně. Tím však porušily princip subsidiarity trestní represe (čl. 39 Listiny ve spojení s čl. 4 odst. 4 Listiny).

36. Ústavní soud proto vyhověl ústavní stížnosti a zrušil napadená rozhodnutí trestních soudů [§ 82 odst. 2 písm. a) a § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 25. března 2026

Lucie Dolanská Bányaiová
předsedkyně senátu